

משרד החינוך
המזמכירות הפדגוגית
הפיקוח על הוראת הלשון
בבתי הספר העל-יסודיים במגזר החרדי

דגם תשובות לשאלון – עברית: הבנה הבעה ולשון, עולים חדשים סמל שאלון 075-284, קיץ תש"פ

חלק א' – שאלון 70%

פרק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

טקסט א' (16 נקודות)

על הנבחן לענות על כל השאלות 1-4

1. א. יש החושבים כי מטרת המנוחה בשבת היא לישון או לאגור כוחות פיזיים. (1)
ב. רבים סבורים / אולם. (1)
ג. ביסוס להפרכה: יש מגדולי ישראל שאינם ישנים כלל, כדי שלא יפסידו את המתנות המיוחדות של השבת. (2)

סה"כ – (4) נקודות

2. א. שניים מן המניעים לעיסוק בענייני החומר:
1. לצורך קיום האדם. 2. להרגיש ערך (זהות). 3. רצון לחוות ולפעול. 4. להרוויח. (2)
הערה לבודקת: די בשתיים מן התשובות.
ב. הכותב מסתייג מן העיסוק המוגזם בחיי החומר. (2)
ג. הוכחה לכך: הכותב מכנה את העבודה "עבודת אלילים" / "מכורים" (קונוטציה שלילית). (1)
הערה לבודקת: די במושג אחד.

סה"כ – (5) נקודות

3. א. השאלה בפסקה ח: כיצד יוכל האדם להניח ענייני העולם הבלתי גמורים ולא לחשוב עליהם בשבת? (1)
השאלה בפסקה ט: כיצד יצליח האדם להתנתק מחיי העולם הזה ולהסתגל לחיי העולם הבא? (1)
ב. הסתכלות נכונה על ענייני החולין (שאין להם קשר לעולם הבא) תעזור לאדם לתת להם את מידת החשיבות הראויה להם ולהשכיחם מליבו במהלך השבת. / הרצון להיערך לחיי עולם הבא יצמצם את החיבור לענייני החולין בשבת. (1)

סה"כ – (3) נקודות

4. א. אטימות הלב, הסחת הדעת / טירוף הדעת, עבודה קשה / בלבול, שטף מטלת החיים / חומריות, עסקי החולין. (2)
הערה לבודקת: די באחת מהאפשרויות.
ב. השלווה בשבת פותחת את הלב להתבוננות בעניינים רוחניים שבהם צריך האדם להשקיע. (1)
מתנתקים מפעולות של חולין בשבת וכך נמנעת הסחת הדעת מהרוחניות. (1)

סה"כ – (4) נקודות

טקסט ב' (14 נקודות)

על הנבחן לענות על השאלות 5 - 7

5. להסביר את הטעם לאיסור מלאכה בשבת. (2)
6. מלאכה שיש בה יצירה חדשה. (2)
7. א. (1) הבעיה: עם ישראל יחרשו ויזרעו ולא יהיה להם פנאי לעסוק בתורה. (1)
 (2) השבת מסייעת להתמודד עם בעיה זו, כי בשבת בטלים ממלאכה (1) ועם ישראל נכנסים לבתי כנסיות ועוסקים בתורה. (1)
הערה לבודקת: תשובה ללא התייחסות לשני החלקים יש לתת 50% מהניקוד.
 ב. משפט מטקסט 1: בשבת ניתנת לנו הזדמנות לעבור מעולם החומר לעולם הרוח. (פסקה י) (1)
 משפט מטקסט 2: כאשר לא יהיה לאדם שום דבר חולין לעשות, יהיה פנוי ללמוד תורה.
 (פסקה ג) (1)
הערה לבודקת: יתקבל כל משפט שמופיע בו הרעיון **שהתנתקות מעולם החומר מאפשרת עיסוק ברוחניות**.

סה"כ – (5) נקודות

יש לענות על שאלה אחת: 8 או 9.

8. א. אילו הייתה מותרת עשיית מלאכה בשבת, האדם היה מנצל יום זה לעיסוקים של חולין ולא היה נח בשבת. / יש לאדם קושי להתנתק מעסוקי החולין ומהפעלתנות המאפיינת את החיים המודרניים. (3)
- ב. איסור מלאכה שהיא יצירה חדשה / מלאכת מחשבת. (2)

סה"כ – (5) נקודות

9. מחווון לשאלת עמ"ר :

תשובה מלאה 100% ציון	תשובה חלקית 50% ציון	תשובה שגויה 0% ציון
רורה או משתמעת מדבריו.	העמדה אינה ברורה.	התלמיד לא נקט עמדה.
ומפורט ה באופן ישיר. נות על הטקסטים	נימוק כללי ללא פירוט מספק המוכיח את העמדה/ חסרה הישענות על הטקסטים	הנימוק אינו מוכיח את העמדה/ כולל טעויות לוגיות/ אין נימוק כלל.
ר של התלמיד את דוגמה מחיי	מופיע 'קול אישי' ללא פירוט או דוגמה לא מקושרת לעמדה.	אין 'קול אישי' / אין דוגמה מחיי התלמיד.
פיסוק נכון, ללא ב	ניסוח לא הולם, אין פיסוק/ פיסוק לא נכון, שגיאות כתיב	שגיאות ניסוח, שימוש שגוי בפיסוק, שגיאות כתיב

סה"כ – (5) נקודות

10. מחווון לסקירה. (20 נקודות)

על הנבחן לענות על שאלה 10. * נבחן שכתב עד 30 מילים - יקבל 0 בכל התבחינים. * נבחן שכתב 30-90 מילים - יופחתו לו 20% מכל תבחין. זאת בנוסף להפחתה בגין תוכן חסר.			
תבחינים	פירוט	הטקסטים	
		טקסט 1	טקסט 2
א. תוכן המידע- תמציתיות, דיוק ועודפות 100% - 7 נק'	1. המידע הרלוונטי לסקירה		60%
	הטעם לאיסור מלאכת מחשבת בשבת		15%
	חיזוק באמונה הימנעות ממלאכה שיש בה יצירה היא עדות לאמונתנו בבריאת העולם, כשם שפסק הבורא בשבת ממלאכת היצירה של בריאת העולם. / אנו מתחזקים באמונתנו ומכריזים שהקב"ה ברא את העולם ומנהיג אותו	V	15% (מתוך זה 2% – להכללה)

45%		התרומה של ההימנעות ממלאכה בשבת לחיי היהודי	
1 מתוך 2	V	V	1. עונג גשמי / 2. משפחתי די בפרט אחד מהפרטים הבאים: מנוחה זו נועדה לשנה כדי לאגור כוחות פיזיים / להתענג בסעודות שבת / לשבת עם בני ביתו בנחת / לשמוח עם בני ביתו.
8% (מתוך זה 2% – להכללה)			
חובה: סעיפים 1-2. בחירה: אחד מבין הסעיפים 3, 4		תרומה רוחנית	
12% (מתוך זה 2% – להכללה)	V	V	סעיף 1 - קבלת כוחות רוחניים / בנייה רוחנית המתנות המיוחדות של הקדושה שופעות מלמעלה ביום זה. / לבנייה רוחנית דרושים מנוחת הנפש, שלוה ורגיעה / אור השבת מדליק את הרוחניות בחיינו ומפיח בנו רוח של התחדשות. בשלוה שניתנה לנו להתקרב אל הבורא ולמלא את המצברים הרוחניים שלנו / כדי שנוכל להקדיש זמן לרוחניות שלנו / מעין עולם הבא כאשר לא יהיה לאדם שום דבר חולין לעשות, יהיה פנוי להתפלל וללמוד תורה.
12% (מתוך זה 2% – להכללה)	V	V	סעיף 2 – הסרת המחסומים הגשמיים אנו משחררים את המעשים, את המחשבות, את הרגשות ואת הרצונות שלנו מכבלי החומריות / המחסומים שיש לנו בקשר עם הבורא נופלים מאליהם / הקדושה והמנוחה בשבת נותנות לנו כוח להילחם נגד אויבי הצמיחה הרוחנית. / על האדם להתנתק מכל הדברים המסיחים את דעתו ומבלבלים אותו/ איסור מלאכה מונע מהמטרה של השבת לחמוק מאיתנו. בלעדיו לא היינו פנויים להקשיב לנשמתנו ולהזין אותה ברוחניות
8% (סעיף 3 או 4)		V	סעיף 3 – זמן להתבוננות וחשבון נפש בשבת אנחנו יכולים לנשום עמוק ולשאול את עצמנו בכנות: האם אנחנו מקדישים די זמן ואנרגיה עבור החלק הרוחני שלנו
		V	סעיף 4 - הכנה לעולם הבא חיבור לנשמה מרגיל אותנו לרוחניות כהכנה לעולם שכולו שבת
רלוונטיות ועודפות 40%			
20%			2. כל המידע הכתוב רלוונטי לדרישות המטלה (מהימן ומדויק).
10%			3. הושמט מידע לא רלוונטי.
10%			4. הכותב נמנע מחזרות מיותרות.
100%			סה"כ
30%			5. טקסט עצמאי (לא מהוקשר) * כתיבה של פתיח מכליל המציג את הנושא- 15% * התמקדות בנושא ולא במאמרים או בכותבים- 15%
25%			6. עיבוד המידע: העתקה מושכלת או פרפרזה (לא 'העתק הדבק'), שימוש בהכללות
25%			7. לכידות ובהירות "זרימה" טובה בטקסט מנושא אחד לאחר שזירה בין הרעיונות המשותפים בטקסטים ופירוט הייחוד שבכל טקסט
20%			8. קישוריות בין חלקי הטקסט: שימוש בקשרים המתאימים למבנה הלוגי של הטקסט לתוכנו

ב. ארגון המידע-
100%- 7 נק'

ב. ארגון המידע - 100% - 7 נק'

100%			סה"כ	
25%			9. המידע המופיע בטקסט מיוחס לכותבים המתאימים.	ג. אזכור המקורות ודרכי המסירה- 100%- 3 נק'
50%			10. אזכור מקורות המידע בגוף הטקסט ובסופו הוא על פי נורמות כתיבה אקדמיות	
25%			11. שימוש בדרכי מסירה שונות (לפחות שתיים) (אם נעשה שימוש בפועל הבעה או אמירה יש לשים לב לדיוק מבחינת המשמעות).	
100%			סה"כ	
25%			12. ניסוח: הניסוח בהיר, ענייני והולם את אופי הכתיבה. לדוגמה, הבחנה בין לשון כתובה ללשון דבורה, הימנעות מחזרה על מילים	ד. לשון, מבע ותקינות 100%- 3 נק'
25%			13. תקינות תחבירית: * נעשה שימוש במבנה משפט תקין. * המשפטים שלמים ובנויים כהלכה ואינם ארוכים מדי.	
25%			14. פיסוק: שימוש נכון והולם בסימני פיסוק	
25%			15. מורפולוגיה וכתיב: שימוש תקין בפועל ובנטיותיו, בשם העצם ובהטיותיו, התאמה במין ובמספר, שימוש תקין במילות היחס, בהצרכה וביידוע השם	
100%			סה"כ	

פרק שני – תחביר (20 נקודות)

ענה על ארבע מתוך חמש השאלות 11-15 (לכל שאלה 5 נקודות)

11. א. נוהגים להריח בשמים במוצאי שבת, **כי** הנשמה היתרה מסתלקת, והריח הטוב מיישב את דעתו של האדם. (1)

ב. ש... (2)

ג. ברכת השבת (2)

סה"כ – (5) נקודות

12. א. קשה לשמור שבת כהלכה בלי ללמוד הלכות שבת, **כי/ מפני** שמלאכות השבת מורכבות מפרטים רבים, **לכן/ מסיבה זו** מומלץ ללמוד בכל יום שתיים מהלכות השבת. (3)

ב. העיסוקים הרבים במשך השבוע מקשים על התארגנות מוקדמת. (2)

סה"כ – (5) נקודות

13. א. (1) אף על פי (1)

(2) כדי (1)

(3) לכן (1)

(4) כי (1)

ב. באמצעות לימוד ושינון הלכות שבת. (1)

סה"כ – (5) נקודות

14. א. (1) עם ישראל קיבלו **את** השבת לראשונה במרה. (1)

(2) הקדושה והברכה של השבת **מורגשות** בכל מקום. (1)

(3) עם ישראל הוא בן הזוג של השבת. (1)

ב. (1) רוחניים (1)

(2) המעציבות (1)

סה"כ – (5) נקודות

15. א. (2) בסעודות שבת אומרים דברי תורה וגם שרים זמירות שבת. (2)

ב. אם ישראל **ישמרו** שתי שבתות, מיד **יגאלו / יהיו נגאלים**. (3)

סה"כ – (5) נקודות

פרק ג' – שם המספר ומערכת הצורות (30 נקודות)

חלק I - שם המספר (6 נקודות)

16. שאלת חובה:

- ראשונה (1)
- שניים (1)
- עשרים ושלושה (1)
- שלושים ותשע (1)
- שישה (1)
- אלף ארבע מאות ארבעים ושמונה (1)

סה"כ – (6) נקודות

חלק II – פועל, שם ומילות יחס (24 נקודות)

ענה על ארבע מבין חמש השאלות 17 – 21.

17. א. (1) י-כ-ח

(2) הוכחה

ב. (1) נ-ו-ח

(2) מנוחה

ג. (1) א-ר-ג-ן

(2) ארגון

סה"כ – (6) נקודות

18. א. שורש ומשקל: התקדשות, מפסק, הארה. (3)

בסיס וצורן סופי: פנימי, רוחניות (2)

ב. כישרון (1)

סה"כ – (6) נקודות

19. א. (1) אצלם (1)

(2) מעליו (1)

(3) אֶתְכֶם (1)

(4) בהן (1)

ב. מפם (2)

סה"כ – (6) נקודות

20. יצא (1), סגורה (1), תלוי (1), הבין (1), נקרא (1), מרחיק (1),

סה"כ – (6) נקודות

21. א. – גדלים (1)

– הדליקה (1)

– עשה (1)

ב. לשוחח (1)

לבטא (1)

מצפה (1)

סה"כ – (6) נקודות

חלק שני – פרק ד' שאלון 30% - לנבחנים ללא ציון בית ספרי

הבנת הנקרא (25 נקודות)

על הנבחן לענות על כל השאלות 1-5

1. השבת מזכירה כי ה' הוא בעל הבית על העולם, והוא בחר בעם ישראל להיות בניו, ונתן להם את השבת לאות בין ה' ועם ישראל. / בעקבות ההכרה בריבונות ה' על העולם האדם חש עד כמה יקר וחביב הוא אצל המלך: "שבחרתי בכם בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה" / יום המנוחה המשותף לה' ולנו מעיד על ערכנו בעיניו. (3)

סה"כ – (3) נקודות

2. א. הכותב מעלה את השאלה על הקשר בין שבת ליציאת מצרים, כי מלכתחילה השבת היא היום השביעי לבריאת העולם וקשורה יותר לבריאה. לכן עולה השאלה מדוע פעמים רבות אנו מזכירים את השבת כ"זכר ליציאת מצרים". (2)
- ב. השביתה מעשיית מלאכה בשבת אמורה לחדש בקרבנו את תחושת החירות שזכינו לה ביציאת מצרים. / מהיום שבו יצאנו ממצרים נעשינו בני חורין. השבת מלמדת אותנו את מהותה של חירות זו. (3)
- ג. השבת מאפשרת יום בשבוע לרוחניות, כדי שלא נגיע לשקיעה רוחנית כמו שקרה במצרים, כשחודשה העבדות גם בשבת. (3)

סה"כ – (8) נקודות

3. א. לפי הרמב"ן, בריאת העולם רחוקה מהשגת השכל האנושי, ואילו יציאת מצרים נחוותה בחושים אנושיים (היא מאורע היסטורי). (2)
- א. לפי המאמר, העצירה ממלאכה בשבת מזכירה ליהודי שיש אדון מעליו, ואין האדם אדון על העולם. / העצירה ממלאכה מזכירה לאדם שה' ברא את העולם בשישה ימים, וביום השביעי שבת. (1)
- לפי הרמב"ן, הזכרת יציאת מצרים מעידה על שליטת ה' בטבע, וממילא – על העובדה שה' ברא את העולם. (2)

סה"כ – (5) נקודות

4. א. האדם אינו היוצר של העולם (1)
- ב. השבת (1)
- ג. על הקשר בין השבת ליציאת מצרים. (1)
- ד. המנוחה בשבת (1)
- ה. השבת ויציאת מצרים. (1)

סה"כ – (5) נקודות

5. א. מסיימת (2)

סה"כ – (4) נקודות

6. מחוון לטיעון: יש לבדוק היקף כתיבה של 150-200 מילים.

על כתיבה בהיקף של 100 מילים – יש להפחית 20% מהנקודות על שאלה זו.

למטה מכך – יש להפחית באותו יחס.

בתבחינים – ארבע רמות, מן הגבוהה (1) לנמוך (4).

רמות: /	רמה 1	רמה 2	רמה 3	רמה 4
תבחינים להערכה	85%-100% של הנקודות	70%-84%	55%-69%	0%-54%
א כללי (3 נק')				
* מטרת הכתיבה	* מסירת מידע כולל ומהימן, להציג דיון מעמיק ולשכנע את הקוראים			* הכותב מסר מידע חלקי או מידע שבחלקו אינו מהימן לא ערך דיון ולא הצליח לשכנע את הקוראים.
* מודעות לידע קודם של הנמענים	* הבהרה של נושאים ורעיונות שייתכן שאינם מוכרים לקוראים			* טקסט מהוקשר מדי/ טקסט שאינו עצמאי
ב תוכן ומבנה (12 נק')				
* עמדה	* הצגת עמדה ברורה בנושא הנדון (בכלל זה התלבטות)			* אין עמדה/ העמדה אינה ברורה ובולטת.
* הנמקה	* הצגת נימוקים מהימנים והגיוניים הקשורים היטב לטענה			* הצגת נימוקים חלקיים או מהימנים חלקית או לא קשורים לטענות
* ביסוס	* ביסוס מוצק באמצעות עובדות, פריטי מידע, דוגמאות, הסברים, ציטוטים			* אין ביסוס/ ביסוס חלקי/ לא רלוונטי.
* הרחבה ופרופורציה	* פיתוח כל רעיון במידת הרחבה מתאימה ושמירה על פרופורציות בין חלקי התוכן			* אין פיתוח או הרחבה מתאימה/ פרופורציות לא הולמות בין חלקי התוכן.
* רלוונטיות	* הצגת מידע רלוונטי ללא סטיה			* הצגת מידע לא רלוונטי לנושא
* לכידות וקישוריות	* לכידות רעיונית מיטבית לאורך כל החיבור באמצעים שונים/ בקשרים מתאימים כגון חזרות קסיקליות, אזכורים והבהרות של התוכן			* לכידות רעיונית קלושה ביותר/ אין לכידות אין קישוריות או הקישוריות לקויה/ לא מתאימה
* פתיח וסגיר	* פתיח מכל סוג שהוא הרלוונטי לנושא			* אין פתיח או פתיח עמום/ מבולבל.

* פתיח המסביר היטב את הבעיה/ הקונפליקט העומדים בבסיס המאמר ומציג את טענת הכותב/ת			* אין הצגה ברורה וחד משמעית של הבעיה / הקונפליקט / טענות הכותב.
* סגיר המציג מסקנה או סיכום מהלך הטיעון (בלי חידושים)			* סגיר שיש בו חידוש או שאינו מסכם / שאינו מציג מסקנות או אין סגיר כלל
* משלב לשוני בינוני- גבוה, אוצר מילים וצירופים מגוון, דרכי מסיכרה מדויקות ומגוונות (אם נסמך על דברי אחרים)			* משלב לשוני נמוך או צרימות משלביות לא מכוונות, אוצר מילים וצירופים דל, חוסר הקפדה על מסירת דברים בשם אומרם
ד תקינות (5 נק')			
*היצג מיטבי (עימוד מיטבי, חלוקה נכונה לפסקות)			* חוסר הקפדה על מוסכמות הכתיבה
* משפטים תקינים מבחינה תחבירית, בכלל זה שימוש תקין במילות יחס וביידוע			* משפטים שאינם תקינים, בכלל זה שימוש לא תקין במילות יחס וביידוע
* שימוש תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם			* שימוש לא תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם
* כתיב נכון			* ריבוי שגיאות כתיב (אינו חל על תלמידים בעלי דיסלקציה).
* פיסוק קביל			* ריבוי שגיאות פיסוק

סה"כ – (25) נקודות

תחביר ומערכת הצורות – 50 נקודות

שאלה 7 - חובה

7. א. (1) בעקבות (2)

(2) מכיוון ש- (2)

(3) לכן (2)

ב. (1) למרות (2)

(2) אף על פי ש- (2)

ג. (1) אך (2)

(2) אם (2)

(3) כי (2)

(4) לאחר ש- (2)

(5) במקום ש- (2)

סה"כ – (20) נקודות

ענה על שתיים מבין שלוש השאלות 8-10.

8. א. חגים (2)

הוצאה (2)

ב. השבוע, השבת, הנהר, הערבית (4)

3 נקודות אם התלמיד לא כתב ה' הידיעה במקום שלא צריך לכתוב אותו. (3)

ג. (1) היא (2)

(2) הוא (2)

סה"כ – (15) נקודות

9. א. (1) שכר שלו (1)

(2) פרתו (1)

ב. (1) אינם (2)

(2) אינה (2)

ג. בשבת היהודי ישמח ולא ידאג לעתיד. (5)

ד. (1) חלות (2)

(2) מזלגות (2)

סה"כ – (15) נקודות

10. א. תורמים (2)

נכנסים (2)

ב. (1) ידלקו (2)

(2) לשתף (2)

(3) מספרים (2)

ג.

את (1)

על (1)

לפני (1)

ד.

אותו (1)

בלעדיהם (1)

סה"כ – (15) נקודות

בהצלחה!